

> Retouradres Postbus 20701 2500 ES Den Haag

de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Plein 2
2511 CR Den Haag

Ministerie van Defensie

Plein 4
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Datum 13 december 2013
Betreft Voortgangsrapportage en informatievoorziening sourcing

Onze referentie
2013031448

Afschrift aan

*Bij beantwoording datum,
onze referentie en betreft
vermelden.*

Inleiding

In het algemeen overleg (AO) over sourcing van 28 februari jl. heb ik de vaste commissie voor Defensie drie toezeggingen gedaan:

- (1) een voorstel te doen over het abstractieniveau van de informatievoorziening over sourcing;
- (2) terug te komen op het aanbestedingsproces van de wielvoertuigen, wat sourcing van het onderhoud betreft;
- (3) terug te komen op de kwestie van het patiëntenvervoer, zodra hierover meer informatie van de ANWB zal zijn ontvangen.

Daarnaast heb ik in het begrotingsoverleg van 14 november jl. naar aanleiding van een vraag van mevrouw Günal-Gezer toegezegd u te informeren over mijn ambitie bij sourcing. Met deze brief doe ik alle vier toezeggingen gestand. In bijlage is tevens de jaarlijkse voortgangsrapportage over sourcing gevoegd.

Sourcing bij Defensie

Sourcing is een bedrijfsvoeringsinstrument voor besluitvorming over het zelf doen, samenwerken of uitbesteden van activiteiten en, vervolgens, de uitvoering van dat besluit. Het is geen doel op zich, maar een middel. De nadruk moet liggen op de verbetering van de bedrijfsvoering en de verhoging van de doelmatigheid. Verschillende vormen van samenwerking zijn daarvoor instrumenteel. Dat Defensie sourcing serieus neemt, blijkt uit de omvangrijke en ambitieuze sourcingagenda met 26 projecten. Voor deze projecten gelden centrale kaders en richtlijnen die aansluiten bij de richtlijnen van het ministerie van Financiën, zoals het gebruik van een PPC en PSC¹.

In het AO hebben commissieleden een aantal zorgen uitgesproken, zoals de lange doorlooptijden van de sourcingprojecten, het ambitieniveau, de bureaucratie, de informatievoorziening, de zorg voor het personeel en het sociaal statuut. Sourcing

¹ Publiek Private Comparator en Publieke Sector Comparator. De PPC helpt de keuze voor een alternatief te bepalen, de PSC helpt deze keuze te valideren aan de hand van onder meer een inzicht in de totale kosten over de levenscyclus van een project en het kunnen vergelijken met de biedingen uit markt en van andere potentiële samenwerkingspartners.

is inderdaad geen panacee voor alle investerings- en exploitatieproblemen van Defensie. Sourcing zou ons moeten 'ontzorgen', maar leidt in de praktijk vaak juist tot zorgen. Het creëert nieuwe afstemmingsvragen en bestuurlijke complexiteit. Het proces is ingewikkeld en naar zijn aard langdurig. Er staan veel projecten op de sourcingagenda, die allemaal een langdurig beroep doen op schaarse technische en financiële kennis. Kosteninzicht ontwikkelen vergt vaak veel tijd. Opbrengsten en doorlooptijd werden vaak optimistisch geschat, zodat de planning later moest worden aangepast zoals ook blijkt uit deze en voorgaande rapportage. Niet in de laatste plaats kan sourcing tot onzekerheid leiden voor het betrokken personeel.

Ik zag dan ook mogelijkheden voor verbeteringen. Om sneller tot resultaten te komen en daarmee ook de periode van onzekerheid voor het personeel zo kort mogelijk te houden, moet het proces worden vereenvoudigd en moeten binnen de projecten zelf prioriteiten worden gesteld. Sourcing moet een integraal onderdeel vormen van de voortdurende verbetering van de bedrijfsvoering en het verwervingsproces. Sourcing moet niet een instrument daarnaast zijn.

Sourcing is ook meer dan uitbesteden. Een voorbeeld daarvan zijn de vastgoeddiensten bij Defensie. Zoals u is gemeld in de brief over de herbelegging van het vastgoed fase 3 (Kamerstuk 32 733, nr. 138 van 4 september 2013), zijn we in een vergevorderd stadium om de Dienst Vastgoed Defensie (DVD) op gelijkwaardige basis deel te laten nemen aan de oprichting van het Rijksvastgoedbedrijf per 1 juli 2014. Hier heeft Defensie dus gekozen voor interdepartementale samenwerking in plaats van uitbesteding. Natuurlijk wordt hierbij eerst zorgvuldig gekeken naar de verdere inrichting van de nieuwe organisatie en de gevolgen voor het personeel. Een van de voorwaarden is dat het voor Defensie niet duurder mag worden.

Om sourcing structureel in te bedden in de defensieorganisatie is er de afgelopen jaren met het tijdelijke Programmabureau Sourcing en een hoogambtelijke stuurgroep een impuls gegeven aan de kaders en de structuur voor het sourcingproces. Zo is er een procedure ontwikkeld die onderdeel van de bedrijfsvoering is geworden. Er zijn opleidingen over de verschillende sourcinginstrumenten ontwikkeld en verzorgd. De interactieve kennisbank is een platform waar ervaringen en geleerde lessen kunnen worden uitgewisseld en documenten gepubliceerd. De aandacht voor deze omvangrijke agenda met projecten van heel verschillende aard en omvang zorgde echter ook voor te veel bestuurlijke drukte. Sinds begin dit jaar is Defensie daarom bezig om sourcing weer in de lijn te beleggen en het proces te vereenvoudigen. De activiteiten van het programmabureau zijn overgenomen door de hoofddirectie Bedrijfsvoering (HDBV). Zoals gezegd, het is een normaal onderdeel van de bedrijfsvoering geworden.

Vereenvoudiging sourcingproces

Bij de vereenvoudiging van het sourcingproces is het volgende van belang.

De uitgangspunten voor de sourcingafweging blijven hetzelfde: Defensie blijft - in toenemende mate in internationaal verband - haar kerntaken zelf doen, terwijl

marktconforme diensten² in beginsel worden uitbesteed of samen gedaan met andere ministeries of binnen- of buitenlandse overheidsinstellingen. Per activiteit wordt afgewogen wat de beste optie is. Het betreft taken die evident geen kerntaak zijn, die de markt beter of goedkoper dan Defensie kan uitvoeren en die op product, tijd en geld kunnen worden aangestuurd.

Sourcing is meer dan alleen uitbesteden. Wanneer er geen sprake is van een kerntaak en ook niet van evident marktconforme activiteiten, kan nog steeds worden bezien welke voordelen te behalen zijn met samenwerking. Het streven van het kabinet naar meer interdepartementale samenwerking is daarbij ook nadrukkelijk aan de orde. Maar ook de toegang tot kennis en schaars personeel of internationale verplichtingen kunnen aanleiding zijn tot (verdergaande) samenwerking.

Waar mogelijk wordt de keuze voor het onderzoeken van zelf doen, uitbesteding of interdepartementale of internationale samenwerking direct aan het begin van het proces gemaakt. Bij een voor de hand liggende keuze kunnen de initiatie- en afwegingsfase worden geminimaliseerd. Dit gebeurt op basis van een startnotitie *Publiek Private Comparator* en na overleg met het ministerie van Financiën. In deze startnotitie wordt beoordeeld of het zinvol is om in het kader van doelmatigheid de alternatieven samenwerking of uitbesteding verder te onderzoeken. Het gekozen scenario wordt in de *Publieke Sector Comparator* vergeleken met de marktaanbiedingen of business cases van interdepartementale samenwerking, voordat een definitief besluit wordt genomen over samenwerking of uitbesteding.

De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het sourcingproces wordt volledig in de lijn belegd, inclusief de planning en fasering. Centrale besluitvorming is alleen op sleutelmomenten aan de orde. Sourcing moet een integraal onderdeel zijn van de reguliere bedrijfsvoering in plaats van een 'broodje speciaal'. De HDBV overziet als eindverantwoordelijke sourcing dan ook als onderdeel van de hele bedrijfsvoering. Centraal bewaakt de HDBV de zorgvuldigheid van en samenhang tussen de diverse projecten. De verantwoordelijkheid van de hoofddirectie Financiën en Control (HDFC) en het ministerie van Financiën voor de doelmatigheidstoets op grond van de Comptabiliteitswet blijft ongewijzigd. Jaarlijks zal de HDBV samen met de defensieonderdelen bepalen waar zich kansen voordoen voor samenwerking met de markt, internationaal of interdepartementaal.

Deze aanpak leidt tot minder bureaucratie en waar mogelijk tot kortere doorlooptijden. De omvangrijke sourcingagenda, waarbij centraal wordt gestuurd op de uitvoering van sourcingtrajecten komt te vervallen. De aansturing en rapportage is de verantwoordelijkheid van de lijn en de HDBV houdt het overzicht.

Defensie dient de sourcingafweging niet alleen voor de uitvoering van dienstverlening te maken, maar ook bij investeringen in materieel en vastgoed. De afweging zal onderdeel zijn van de 'gewone' bedrijfsvoering en het gestandaardiseerde verwervingsproces en derhalve integraal worden opgenomen

² Diensten die niet defensie-specifiek zijn en vergelijkbaar zijn met hoe ze in de markt aan organisaties worden geleverd.

in het Defensie Materieel Proces (DMP). Ik heb u onlangs over de voorgenomen herziening hiervan geïnformeerd in de brief over de evaluatie van het DMP (Kamerstuk 27 830, nr. 117 van 1 oktober 2013).

Tot voor kort waren geen specifieke taakstellingen verbonden aan sourcingtrajecten in de begroting opgenomen. Besparingen als gevolg van sourcingtrajecten worden nu opgenomen in de besparing van € 48 miljoen die Defensie, in het kader van de taakstelling uit het regeerakkoord Rutte-II, vanaf 2016 op de bedrijfsvoering behaalt. Bij de uitwerking van de business cases wordt bekeken welke financiële bijdragen specifieke sourcingtrajecten aan deze taakstelling kunnen leveren.

Informatievoorziening aan de Tweede Kamer

De gewijzigde besturing heeft ook gevolgen voor de informatievoorziening aan de Kamer. Ik heb in het AO gezegd dat ik de indruk heb dat de huidige rapportagevorm over de vele sourcingprojecten van verschillende aard en omvang en in verschillende stadia, afleidt van de hoofdzaken. Juist omdat sourcing geen doel op zich is maar wordt geïntegreerd in de reguliere bedrijfsvoering en omdat de sturing op een andere wijze wordt ingericht, zal ik op een hoger abstractieniveau gaan rapporteren. De centrale vraag is wat sourcing bijdraagt aan de doelmatigheid van de bedrijfsvoering. Het antwoord op de vraag volgt uit de uitgevoerde PPC's.

Omdat sourcing in de lijn wordt belegd als bedrijfsvoeringsinstrument, informeer ik u hierover via de normale weg van begroting en jaarverslag, als onderdeel van het hoofdstuk bedrijfsvoering. In de begroting treft u mogelijk nieuwe initiatieven aan en in het jaarverslag rapporteer ik over de voortgang. Ik blijf de Kamer informeren over de huidige vijf prioritaire projecten te weten het bewakings- en beveiligingssysteem, operationele wielvoertuigen, vastgoeddiensten, IV/ICT en cateringdiensten. Vanwege zorgen die commissieleden hebben geuit, in het bijzonder om de grote aantallen personeel, acht ik het van belang u tevens te blijven informeren over de projecten personele diensten en de marinierskazerne Zeeland.

Herhaaldelijk is een sourcingafweging over het patiëntenvervoer vanaf de Waddeneilanden aan de orde geweest. Dit hangt tevens samen met de *Search and Rescue* (SAR) waarover ik vragen beantwoord heb op 6 februari jl. (Kamerstuk 31 125, nr. 16). De SAR-taken zijn een integraal onderdeel van het takenpakket van een helikopterbemanning voor het opereren aan boord van een marineschip. Het patiëntenvervoer daarentegen is geen kerntaak van Defensie en zou door een marktpartij kunnen worden uitgevoerd. Hierover heeft Defensie gesprekken gevoerd met de ANWB en de veiligheidsregio Fryslân. Defensie staat niet onwelwillend tegenover een uitbesteding van het patiëntenvervoer, maar de beleidsverantwoordelijkheid voor het patiëntenvervoer ligt bij het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Defensie zal VWS ondersteunen in het onderzoek naar de mogelijkheden met het patiëntenvervoer. Ik houd u hiervan op de hoogte in het kader van sourcing. Defensie zal overigens het bestaande convenant nakomen over de inzet van defensiehelikopters ten behoeve van patiëntenvervoer vanaf de Friese Waddeneilanden.

Als het DMP in overleg met uw Kamer is herzien, zal over projecten, die daaronder vallen, alleen nog in dat kader worden gerapporteerd zodat overlap tussen de rapportages niet meer aan de orde is.

Tot slot

De Kamer heeft op de voorgestelde manier twee keer per jaar inzicht in de plannen voor en de voortgang van sourcing binnen Defensie. Namelijk bij de ontwerpbegroting en in het jaarverslag.

De nadruk ligt hierbij op de doelstellingen en de voortgang van de projecten en de bijdrage van sourcing aan de doelstellingen van Defensie. Op deze wijze behoudt de Kamer inzicht in het sourcingproces bij Defensie en de belangrijkste projecten. Indien er sprake is van een defensiebreed aandachtspunt voor sourcing, zoals bij het sociaal statuut sourcing, zal ik daarop ingaan in het hoofdstuk bedrijfsvoering. Op deze manier blijven de inspanningen van Defensie op het gebied van sourcing zichtbaar.

De rapportage over de sourcingprojecten zoals u die jaarlijks in oktober ontving, komt met de nieuwe uitwerking te vervallen. In de bijlage van deze nota treft u de afsluitende rapportage in de oude vorm aan.

Uiteraard zal ik de Tweede Kamer blijven informeren als zich tussentijds ontwikkelingen voordoen die daartoe aanleiding geven.

DE MINISTER VAN DEFENSIE

J.A. Hennis-Plasschaert

Bijlage: Voortgangsrapportage sourcing

In deze rapportage wordt u geïnformeerd over de stand van zaken van de sourcingagenda. Op 1 november 2012 heb ik u voor de eerste maal over de stand van zaken gerapporteerd (Kamerstuk 31 125, nr. 14) en op 25 februari 2013 heb ik u een tussentijdse actualisering toegestuurd (Kamerstuk 31 125, nr. 17). Deze rapportage is de laatste volgens deze opzet. Voortaan wordt u bij de ontwerpbegroting en in het jaarverslag geïnformeerd over de doelstellingen en de resultaten van sourcing.

Algemene onderwerpen

Kennisoverdracht en -deling

Ook het afgelopen jaar heeft Defensie verscheidene cursussen verzorgd om de kennis over sourcing verder in de organisatie te verspreiden. Projectmedewerkers zijn opgeleid om hun taak in een projectteam goed te kunnen vervullen. De interactieve kennisbank is in mei 2013 gebruik genomen, waardoor Defensie nu een centraal punt heeft waar op een eenvoudige wijze kennis en informatie over sourcing kan worden verkregen en gedeeld.

Sociaal statuut bij uitbesteding

Op 19 juli 2013 heb ik overeenstemming bereikt met de bonden over een sociaal statuut bij uitbesteding (SSU). Hierover heb ik u per brief geïnformeerd (Kamerstuk 31 125, nr. 19 van 28 augustus 2013). Daarmee kunnen nu afspraken per project worden gemaakt over de specifieke personele gevolgen van de uitbesteding. Voor het doorrekenen van de *business case* en het vergelijken van de arbeidsvoorwaarden van Defensie met de markt is een vergelijkingstool met de afspraken uit het SSU ontwikkeld. Het SSU is daarmee niet langer een belemmering voor de voortgang van projecten.

Initiatieven bedrijfsleven

In de genoemde eerste voortgangsrapportage van 1 november 2012 bent u geïnformeerd over de belangstelling van het bedrijfsleven in het algemeen, en het midden- en kleinbedrijf in het bijzonder, voor de sourcingprojecten van Defensie. Defensie heeft de afgelopen periode echter geen voorstellen over sourcing van het midden- en kleinbedrijf ontvangen. Daarop heeft Defensie recent via het Platform Defensie Bedrijfsleven (PDB) onderstreept nog steeds open te staan voor initiatieven van het bedrijfsleven en het stappenplan opnieuw onder de aandacht gebracht.

Lage loonschalen

In een recente brief van mijn collega van Wonen en Rijksdienst heeft het kabinet u geïnformeerd over de uitwerking van de afspraken uit het regeerakkoord over de inzet van medewerkers in lage loonschalen bij het Rijk (Kamerstuk 31 490, nr. 134 van 11 oktober 2013). Dit vormt voor mij geen aanleiding om de eerder genomen besluiten tot uitbesteding bij Defensie te herzien.

Stand van zaken per project

Sinds de tussentijdse actualisering van 25 februari jl. zijn vier projecten (Woensdrecht, Cougar, DVOW tot 7,5 kN en MALE UAV) naar een volgende fase overgegaan. Veel projecten bevinden zich aan het einde van een fase. De komende maanden is voor zes tot acht projecten besluitvorming aan de orde.

Figuur 1 Verschillende fases van het sourcingproces

1. Initiatiefase

Op dit ogenblik bevinden zich geen projecten van de sourcingagenda meer in de initiatiefase.

De afgelopen periode heeft Defensie wel in verscheidene projecten de mogelijkheden voor sourcing onderzocht. Dit waren vooral DMP-projecten en projecten in het kader van interdepartementale samenwerking. Hierover bent of wordt u afzonderlijk geïnformeerd, onder meer via de rapportages in het DMP-proces.

2. Afwegingsfase

In de afwegingsfase wordt onderzocht in hoeverre uitbesteding of samenwerking Defensie voordeel kan opleveren.

Nieuwbouw werkcentrum vliegtuig kunststoffen en schilderen in Woensdrecht

De behoefte voor het project is goedgekeurd. Het aan het project verbonden deel van anti-corrosiebehandeling is onderwerp van een marktonderzoek. Voor de uitvoering hiervan is een geschikte partij gevonden. Deze fase heeft een doorlooptijd van drie tot vier maanden.

Instandhouding Chinook

Het PPC-onderzoek naar de instandhouding van de zeventien Chinookhelikopters is voltooid. Hieruit is gebleken dat een privaat alternatief geen meerwaarde biedt. Derhalve is besloten om te publieke uitvoeringsvariant te handhaven en het sourcingonderzoek te beëindigen.

Instandhouding JSS en LPD's

Het sourcingonderzoek betreft de instandhouding van beide *Landing Platform Docks* (LPD's) en het nog op te leveren *Joint Logistic Support Ship* (JSS). Bij de huidige instandhoudingstaken (exclusief JSS) zijn tussen de 25 en 75 functies betrokken. Initieel is de samenwerkingsvariant *performance based contracting* (betalen per vaardag) onderzocht. Dit bleek niet haalbaar. Vervolgens zijn drie alternatieve samenwerkingsvarianten beschreven en op haalbaarheid onderzocht. Deze alternatieve scenario's waren niet gepland en hebben een aantal maanden vertraging veroorzaakt. Het rapport wordt nu opgesteld, besluitvorming is de komende maanden aan de orde.

Kleine en lichte vaartuigen

Het sourcingproject betreft de instandhouding van de vloot van ruim 250 kleine en lichte vaartuigen van Defensie. Het financiële volume van de instandhouding bedraagt minder dan € 10 miljoen per jaar en daarbij zijn tussen de 50 en 100 functies betrokken. Het sourcingonderzoek is voltooid en het voorgenomen besluit tot uitbesteding is besproken met de medezeggenschap. Echter, vanwege een tussentijdse reorganisatie en mogelijkheden voor samenwerking, is met de medezeggenschap afgesproken een heroverweging uit te voeren. Naar verwachting wordt de heroverweging de komende maanden voltooid.

Instandhouding landsystemen

Het sourcingonderzoek betreft de instandhouding van meerdere landsystemen (zoals de CV90, Boxer, Fennek, Bushmaster, Viking en BV206). Het onderzoek richt zich op zowel bestaande als toekomstige landsystemen. De (Nederlandse) defensie-industrie is daarbij nadrukkelijk betrokken. Het project bevindt zich aan het einde van de afwegingsfase. Het eindrapport van de PPC zal eind dit jaar voor besluitvorming worden aangeboden.

P&O-domein

Het project Sourcing P&O-domein (SPOD) is een clustering van acht verschillende elementen in de P&O-dienstverlening. Het consoliderend eindrapport over de sourcingmogelijkheden is naar verwachting eind 2014 gereed. In 2013 is de PPC van het eerste element (Gedragswetenschappelijk Onderzoek) opgeleverd en is een aanvang gemaakt met de PPC's voor de elementen Integriteit en Instroomketen. Het P&O-domein is zowel bij Defensie als andere ministeries volop in ontwikkeling. De opdracht van het project SPOD is daarom formeel uitgebreid met onderzoek naar mogelijkheden op het gebied van interdepartementale samenwerking. Met de huidige P&O-dienstverlening is jaarlijks tussen de € 50 en € 100 miljoen gemoeid.

Militair-geneeskundige logistiek

Het betreft onderzoek naar de gehele logistieke keten van geneeskundige goederen. De planning van het project is herzien vanwege een reorganisatie, de invoering van SAP en de verbreding van het project. Tegelijkertijd is er sprake van capaciteitsproblemen. Het sourcingonderzoek wordt naar verwachting in het voorjaar van 2014 opgeleverd.

Samenwerking Defensie-Politie bij kleding en persoonsgebonden uitrusting

De intentie voor deze interdepartementale samenwerking is onverminderd, waarbij ook samenwerking bij de munitievoorziening wordt betrokken. In de uitwerking moeten nog vraagstukken op het gebied van aansturing en financiering worden opgelost. Het streven is om de samenwerkingsovereenkomst in de komende maanden te voltooien.

Instandhouding SMART-L

Fabrikant Thales heeft in december 2012 een aanbieding gedaan waarna beide uitvoeringsvarianten (onderhoud bij het Marinebedrijf en uitbesteding daarvan bij Thales) worden vergeleken. Oorspronkelijk zou die vergelijking midden 2013 zijn voltooid, echter na overleg met Thales en beoordeling van de aanbieding door de Audit Functie Defensie (AFD) is gebleken dat een nieuwe aanbieding moet worden gedaan. Deze aanbieding wordt eind 2013 verwacht. De variantenvergelijken die aan de hand daarvan wordt opgesteld, wordt in het tweede kwartaal van 2014

voltooid. Met het contract is een bedrag gemoeid van minder dan € 5 miljoen per jaar.

Vervanging van de dienstmotoren van de Koninklijke Marechaussee

In juli zijn de antwoorden ontvangen op het *request for information* (RFI) aan de markt. Op dit moment wordt alle informatie verwerkt en aansluitend wordt de rapportage opgesteld. Voltooiing van de afwegingsfase is voor eind 2013 voorzien.

Marinierskazerne Zeeland

Het project Marinierskazerne Zeeland bevindt zich aan het einde van de afwegingsfase. De Rijksgebouwendienst, die Defensie in deze fase ondersteunt, stelt de PPC op. Vanwege de complexiteit en de integraliteit van het project en het grote aantal belanghebbenden en koppelingen met andere projecten en reorganisaties, neemt het afwegingsonderzoek meer tijd in beslag dan initieel gepland. De resultaten van het PPC-onderzoek reeds verwerkt. De behoeftestelling voor dit sourcingproject moet worden herijkt vanwege het besluit de Van Ghentkazerne in Rotterdam te sluiten en de opleidingsactiviteiten over te brengen naar de marinierskazerne Zeeland. De herijking zal zo snel mogelijk worden uitgevoerd, waarbij het streven is de Kamer in het eerste kwartaal van 2014 over de resultaten te informeren.

3. Voorbereidingsfase

In deze fase wordt de aanbesteding voorbereid.

Instandhouding Cougar

Defensie behoudt tot januari 2018 acht Cougar helikopters voor transport- en maritieme taken, de uitvoering van *Search and Rescue* (SAR) taken en patiëntenvervoer. De afwegingsfase is in het eerste kwartaal van 2013 voltooid, waarna de voorbereidingsfase is begonnen. De gevolgen van het SSU worden als onderdeel van de voorbereidingsfase voor eind 2013 uitgewerkt. Bij een positieve uitkomst van de voorbereidingsfase zal direct aansluitend de aanbestedingsfase begonnen. De verwachting is dat de voorbereidingsfase het eerste kwartaal van 2014 is voltooid.

Kalibratie meet- en testapparatuur

Op grond van het sourcingonderzoek is besloten over te gaan tot aanbesteding van de kalibratie van generieke meet- en testmiddelen en, op termijn, de bijbehorende logistiek. Het uit te besteden pakket bedraagt minder dan € 10 miljoen per jaar en betreft tussen de 50 en 100 functies. Vanwege de reorganisatie van de marine en de vacaturestop die daarmee vergezeld ging, is veertien maanden vertraging ontstaan voordat een nieuw gevormd projectteam met de voorbereidingsfase kon beginnen. In de voorbereidingsfase zal ook onderzoek worden gedaan naar een samenwerkingsvariant. Daarbij vormt de formatie na de reorganisatie het uitgangspunt. Hiervoor wordt een plan van aanpak en planning opgesteld.

DVOW deelproject overige voertuigen

Voor de instandhouding van de voertuigen 12 kN en 50/100 kN die als onderdeel van het project Defensiebrede Vervanging Operationele Wielsvoertuigen (DVWO) worden verworven, is een sourcingonderzoek uitgevoerd gericht op het onderhoud en de logistieke ondersteuning. Deze diensten zijn gezien aan de hand

van twee scenario's, te weten zelf doen en samenwerken. Het scenario geheel uitbesteden is buiten beschouwing gelaten omdat Defensie voor expeditionair optreden zelf moet kunnen beschikken over militaire monteurs. Van de twee resterende scenario's bleek het scenario samenwerken aanmerkelijk goedkoper dan het scenario zelf doen. Beide opties voldoen aan de eisen van Defensie ten aanzien van de inzetbaarheid en het voortzettingsvermogen. De Kamer is hierover geïnformeerd met een DMP-B-brief op 31 mei jl. (Kamerstuk 26 396, nr. 92). Het project bevindt zich thans in de DMP-C-fase. Deze fase wordt voor midden 2014 afgesloten. De Kamer kan dan een brief tegemoet zien.

Defensie bewakings- en beveiligingssysteem (DBBS)

De voorbereidingsfase van het project DBBS heeft onder andere door capaciteitsproblemen bij het Joint IV Commando (JIVC) en het uitblijven van het SSU een vertraging van zes maanden opgelopen. Om dit op te vangen wordt een verlenging van de contracten van de huidige systemen bezien. De vertraging zal geen gevolgen hebben voor de einddatum van het project, maar de verwachte baten komen een jaar later beschikbaar. Als gevolg van de nieuwe Aanbestedingswet op defensie- en veiligheidsgebied moet de aanbestedingsstrategie van het project worden herzien. De voorbereidingsfase zal op korte termijn worden voltooid. Na besluitvorming kan de aanbesteding begin 2014 aanvangen.

Vastgoeddiensten

Het sourcingonderzoek van de vastgoeddiensten van Defensie heeft geresulteerd in het voornemen deze diensten uit te besteden en over te gaan tot de daarbij behorende organisatiewijzigingen. In het eerste kwartaal van 2013 is echter besloten om, in het kader van het uitvoeringsprogramma Compacte Rijksdienst, aan te sluiten bij het initiatief om één Rijksvastgoedbedrijf (RVB) op te richten. Op dit moment wordt gewerkt aan de informatie en afspraken die noodzakelijk zijn om de *Ist* en *Soll* situatie in kaart te brengen. De planning is het RVB op 1 juli 2014 op te richten. De oprichting onder verantwoordelijkheid van de minister voor Wonen en Rijksdienst. Een belangrijke voorwaarde is dat het voor Defensie niet duurder mag worden.

Instandhouding en opleidingen MALE UAV

In de DMP-B-brief van het project MALE UAV (Kamerstuk 30 806, nr. 16 van 21 november 2013) is de Kamer geïnformeerd over de uitkomsten van het PPC-onderzoek en het vervolgtraject.

Onderhoud luchtverkeersbeveiligingssytemen

In juli 2013 is besloten om in het kader van een intensivering van de civiel-militaire samenwerking op luchtverkeersbeveiligingsgebied de militaire luchtverkeersleidingtaken te verplaatsen van *Air Operations Control Station* (AOCS) Nieuw Milligen naar Luchtverkeersleiding Nederland (LVNL) Schiphol en Maastricht *Upper Area Control Centre* (MUAC). Het gaat in eerste instantie om co-locatie, maar op de langere termijn om de integratie van de luchtverkeersleiding. Momenteel worden de gevolgen in kaart gebracht en wordt de bijbehorende projectorganisatie gedefinieerd. Sourcing van het onderhoud van de militaire luchtverkeersbeveiligingssytemen is onderdeel van dit traject. Het sourcingonderzoek is daarom uitgesteld tot op zijn vroegst de tweede helft van 2014.

Uitbesteden cateringdiensten

In 2012 zijn diverse scenario's voor de personele transitie met elkaar vergeleken. De uitkomst van deze berekeningen heeft geen aanleiding gegeven de reeds ingeslagen koers te wijzigen. In januari 2013 is het cateringbeleid Defensie aangepast. Samen met het vastgestelde SSU kan het project hiermee de voorbereiding van de aanbesteding voltooien. De gevolgen van het SSU zijn in de planning van het project verwerkt. Er wordt nog wel specifiek gekeken naar maatwerkvoorzieningen voor het desbetreffende personeelsbestand. Het project hanteert hierbij de hoofdlijn van het SSU, dat wil zeggen betrokken medewerkers gaan zoveel mogelijk over naar de marktpartij en krijgen daar een passende functie. Volgens de geactualiseerde planning zal de aanbestedingsfase midden 2014 aanvangen, gevolgd door de transitiefase in het eerste kwartaal van 2015. Voltooiing van het project wordt in het derde kwartaal van 2015 voorzien.

IV/ICT-dienstverlening

Dit project kampt met forse vertraging. De vertraging vindt zijn oorsprong in de prioriteiten waarvoor de lijnorganisatie zich gesteld ziet en die op gespannen voet staan met de capaciteit die zij daarnaast nog zou moeten leveren aan het project outsourcing IV/ICT. Hierdoor is de projectorganisatie niet volledig gevuld en kost de beantwoording van informatievragen meer tijd. Daarom is de aanpak herzien. Om de uitbesteding beheerst te laten verlopen maar wel voortgang te kunnen blijven maken, is besloten dat:

- (1) de hoofdaanpak van het project ongewijzigd blijft (outsourcing van twee kavels, ICT en IV);
- (2) een gefaseerde aanpak wordt gevolgd, waarbij het ICT-kavel als eerste naar de markt wordt gebracht;
- (3) in de uitvoeringsfase van de aanbesteding, waar nodig, een gefaseerde transitie van het ICT-kavel wordt toegepast.

De projectleider is bezig met het uitwerken van de effecten van dit besluit voor de planning, de financiën en de verdere uitbesteding. Het gefaseerd uitbesteden zal leiden tot een andere einddatum van het project.

Instandhouding nieuw te verwerven Medium Power Radars (MPR)

Bij de vervanging van de luchtverdedigingsradars voor de lange afstand in Wier en Nieuw Milligen bestaan mogelijkheden voor het geheel of gedeeltelijk uitbesteden van de instandhouding. Halverwege dit jaar is extra onderzoek ingelast naar de technische mogelijkheden voor de vervanging en de verwervingsstrategie. Hierdoor zal de Kamer pas in de tweede helft 2014 over de gecombineerde B/C-fase kunnen worden geïnformeerd. Er zijn tussen de vijf en 25 functies betrokken bij de instandhouding van de radars. De financiële omvang van de dienstverlening bedraagt minder dan € 10 miljoen per jaar.

4. Aanbestedingsfase

Als de keuze is gemaakt voor samenwerking of uitbesteding, wordt in deze fase de dienst of activiteit (of delen daarvan) aanbesteed.

Instandhouding operationele wielvoertuigen met een laadvermogen tot 7,5 kN

Besloten is de instandhouding van de wielvoertuigen tot 7,5kN van het project Defensiebrede Vervanging Operationele Wielvoertuigen (DVOW) volledig uit te besteden. U bent hierover geïnformeerd op 23 september 2011 (Kamerstuk 26 396, nr. 88). Vanaf midden 2012 zijn marktpartijen conform de Europese

aanbestedingsregels benaderd voor de levering en de instandhouding van voertuigen. Nederlandse bedrijven zullen de instandhouding uitvoeren. Het contract is op 5 december jl. getekend zodat de transitiefase het eerste kwartaal van 2014 kan beginnen. De voertuigen zullen gedurende het jaar 2014 en de eerste helft van 2015 instromen. Bij het onderhoud aan de huidige voertuigen zijn 50 tot 100 functies betrokken die gedeeltelijk ook andere taken omvatten. De financiële omvang van de dienstverlening is kleiner dan € 5 miljoen per jaar met een looptijd van tien jaar.

Instandhouding Verbeterd Operationeel Soldaat Systeem (VOSS)

Het project bevindt zich aan het einde van de aanbestedingsfase. De D-brief staat gepland in het eerste kwartaal van 2014. Daarin zal de Kamer over de sourcingaspecten worden geïnformeerd.

Mainframe Hosting

Het project bevindt zich aan het einde van de aanbestedingsfase. Er zijn twee offertes ontvangen van gerenommeerde marktpartijen. De offertevergelijking is uitgevoerd en Defensie bereidt een besluit voor.

5. Transitiefase

Nadat het contract voor de aanbesteding is getekend, worden in de transitiefase, voor zover aan de orde, personeel en middelen overgedragen aan de nieuwe dienstverlener.

Onderhoud F100-motoren

In dit project is gekozen voor publiek-private samenwerking (PPS). De overeenkomst met de private partner, DutchAero Services (DAS), is op 25 maart 2011 aangegaan. De PPS wordt in twee fasen uitgevoerd, te weten de transitiefase en de operationele fase. Uit een evaluatie is gebleken dat het project achterstand heeft opgelopen bij de uitvoering van een aantal voorwaarden van de overeenkomst vanwege het voor beide partijen unieke karakter van de samenwerkingsovereenkomst. Hierdoor is de transitiefase verlengd tot eind 2013. Bij dit project zijn tussen de 50 en 100 functies betrokken. De financiële omvang van de dienstverlening bedraagt in de periode 2011 tot 2020 tussen de € 15 en € 25 miljoen.

Nationaal Militair Museum

Voor de uitvoering van dit project is gekozen voor een publiek-private samenwerking (PPS). Op 8 mei 2012 is de opdracht tot realisatie/exploitatie gegeven aan het consortium Heijmans PPP met een contract voor de komende 25 jaar. De bouw van het nationaal Militair Museum verloopt voorspoedig. In juli jl. is het hoogste punt van de bouw bereikt. De opening van het museum is in het najaar van 2014 voorzien, waarna ook de operationele fase begint.

6. Operationele fase

Wanneer de transitie is voltooid, vangt er een periode aan waarin Defensie diensten van de leverancier afneemt. Defensie reguleert de vraag naar de dienstverlening, controleert de geboden diensten en stuurt bij als dat nodig is. Een evaluatie van het traject maakt ook deel uit van deze fase.

Overzicht geplande voortgang prioritaire sourcingprojecten

De genoemde data betreffen voorziene aanvang van de desbetreffende fase. Bij een aantal projecten wordt, in afwachting van formele besluitvorming, reeds gewerkt aan de vervolgfase zonder dat daarbij onomkeerbare stappen worden gezet.

Project	Initiatie	Afweging	Voorbereiding	Aanbesteding	Transitie	Operationeel	Evaluatie
DVOW Deelproject 7,5 kN	gereed	gereed	gereed	gereed	1e kwartaal 2014	2014 - 2023	
Outsourcing IV/ICT	gereed	gereed	2e kwartaal 2012	4e kwartaal 2013 (wordt herzien)	1e kwartaal 2015 (wordt herzien)	> 2015 (wordt herzien)	
Defensiebrede vervanging van bewakings- en beveiligingssystemen (DBBS)	gereed	gereed	2e kwartaal 2012	1e kwartaal 2014	4e kwartaal 2014	1e kwartaal 2018	
Vastgoeddiensten	gereed	opgeschort	2013	N.v.t.	3e kwartaal 2014	4e kwartaal 2014	
Uitbesteding cateringdiensten Defensie	gereed	gereed	2e kwartaal 2012	medio 2014	1e kwartaal 2015	3e kwartaal 2015	

Figuur 2 voortgang prioritaire sourcingprojecten